

DE BAKVIS

**DE NADIA
DE
VRIES**

**BAK
AV**

ES

UITGEVERIJ PLUIM
AMSTERDAM/ANTWERPEN

Deze publicatie is mede tot stand gekomen dankzij een bijdrage van het Nederlands Letterenfonds en het Prins Bernhard Cultuurfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS

Eerste druk, mei 2022

© Nadia de Vries

Omslagontwerp Janine Hendriks
Typografie binnenwerk Perfect Service
Auteursfoto Willemieke Kars
Productiebegeleiding Tim Beijer
Drukkerij Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 932 5640 8

NUR 301

www.uitgeverijpluim.nl

I want to run away into the woods;
to kill weasels in wheat silos;
to live in the woods,
with my disfigured face exposed,
without a name;
to stay in the woods
until I belong to the woods –
and if somebody finds me alive,
and they may,
they'll shoot.

– Selima Hill, 'I Want to Run Away'

Het was ochtend. Ik luisterde naar popmuziek voor eenzame mensen. Op de vloer van de badkamer voelde mijn lichaam als een handschoen. Dat wil zeggen, andermans handschoen – ik paste er niet in.

Het doucheputje stonk nog steeds. De geur van mensenvlees is, mits geroken, onvergetelijk. Het groene lichtje op mijn telefoon zei dat ik schadelijk was.

In mijn hoofd hoorde ik een onbekende stem. Het zei dat een dier een ander dier had opgegeten. En dat ik heel oud zou worden.

Mijn lichaam is altijd van mij geweest. In het verleden was ik puur en schoon en had ik niets te vrezen. Politieagenten, rechters en docenten waren banger voor mij dan ik voor hen.

Achter het gordijn wapperde de wereld en ze leek heel, heel vriendelijk.

Een zelfportret

Het ongeluk was te wijten aan ofwel achterstallig onderhoud ofwel turbulentie. Onze advocaat pleitte voor het eerste; die van de vliegmaatschappij voor het tweede. De advocaat van de vliegmaatschappij was duurder en de rechter gaf hun het gelijk. Diezelfde dag werd onze rouw afgekocht met een schadeclaim en vijf keramieken pelikanen, die het logo van de maatschappij uitbeeldden en een zeer geliefd collector's item waren. Alle drie zouden we een eigen set krijgen, beloofde de vertegenwoordiger, maar de schadeclaim ging alleen naar onze moeder. Na de hoorzitting hadden we een huis met vijftien keramieken pelikanen erin en geen vader.

Mijn Zuster, die zes jaar ouder is dan ik, had haar pelikanen aan diggelen gesmeten. Ik heb de mijne gehouden.

Bij de begrafenis, die puur ceremonieel was want geen lichaam, serveerden we marsepeinkasteeltjes omdat dat zijn lievelingsgebak was geweest. Op de zaterdagen dat hij thuis was at hij ze graag bij zijn ochtendkoffie, als protest tegen een 'gezond' ontbijt.

Hij wilde ons laten zien hoe je kon genieten van de banale dingen des levens, van de kleine vrijheden die je je als mens kan permitteren. Honderdvijftig marsepeinkasteeltjes namen we die ochtend af, want zoveel mensen kwamen er. Zuster en ik hadden een taxi genomen naar de patisserie en toen het meisje achter de kassa vroeg of ons een groot feest te wachten stond, zeiden we: nee, we rouwen.

Jarelang heb ik gedacht dat ik diarree kreeg van de marsepeinkasteeltjes omdat ik zo verdrietig was om mijn dode vader. En niet alleen marsepeinkasteeltjes, ook roomijs, milkshakes en boterkoeken deden me naar het toilet rennen. Ik dacht dat een rouwend lichaam geen zoetheid aankon, totdat ik op mijn vijfentwintigste veganist werd en ontdekte dat het niks met rouw te maken had. Het was de zuivel – al die tijd was ik lactose-intolerant geweest.

Het lichaam, zo leerde ik, zit vol geheimen.

De uitvaartceremonie begon om twaalf uur 's middags. Het glazuur van de kasteeltjes was toen al zacht geworden. Het was de laatste week van mei, de dagen hadden geen koelkasttemperatuur meer. Als er een lichaam in de kist had gelegen, had het extra gekoeld moeten worden om niet te gaan stinken. Maar er was dus geen lichaam om te begraven, die dag, alleen een naam en een idee. We huilden om louter suggesties. De begrafenis was eigenlijk vooral bedoeld voor ons – mijn moeder, Zuster en ik – en dan met name voor ons rouwproces, zodat we ondanks de bizarre omstandigheden waaronder mijn vader was gestorven

nog een ‘normale’ uitvaart konden hebben. De andere stappen van een ‘normale’ uitvaart (het verzorgen en opbaren van het lichaam, de wake) hadden we moeten overslaan. Mijn vader had zelf niets aan de begrafenis; hij was ofwel levend verbrand, of zijn vlees dobberde in stukjes in de Atlantische Oceaan. Beide opties waren onverdraaglijk om voor te stellen en dus waren we dankbaar voor de kist, die de indruk wekte dat er nog iets vredigs was aan de situatie. In feite was de begrafenis niet meer dan een therapieessie van achtduizend euro. Een bedrag, overigens, dat onze geloofsrust volkomen waard was.

De maandag ervoor had de moeder van een klasgenoot me uitgenodigd om een armband te vlechten. Ze gaf workshops, deze moeder, ze was kunstenaar van beroep, en ze zei dat het troostend kon zijn om mijn vader iets van mijzelf mee te geven. Ik durfde haar niet te vertellen dat er niets mee te geven viel, maar accepteerde de gratis knutselsessie en vlocht een armband in de kleuren die ik zelf het liefst droeg (paars, roze, geel). Zuster zei dat ik de armband in de kist moest leggen maar dat weigerde ik, ik wilde de armband voor mezelf houden zodat het hele rouwcircus me ten minste nog één leuk ding zou opleveren, maar volgens mijn Zuster kon dat niet door de beugel. We maakten innige ruzie en aan het einde ervan hadden we de armband stukgetrokken. Ik krijste dat het allemaal oneerlijk was en mijn moeder riep naar boven, *Wen er maar aan.*

De lucht was heel blauw, dat weet ik nog, een per-

fecte dag voor een frisdrankreclame. En de chauffeur van onze taxi werd continu gebeld. Zijn ringtone was de soundtrack van *The Godfather*. Bij het eerste belletje had het nog iets tragisch, maar vanaf de derde keer moest ik mijn lach bedwingen. Zuster had de chauffeur bijna op zijn bek geslagen maar helaas, we moesten naar een begrafenis, we mochten niet te laat komen, we hadden taken.

Heel oud voelde ik me toen, weet ik nog.

De kist was van bamboe omdat dat goed voor het milieu was. De vliegmaatschappij had voor de kist betaald. Ik droeg nieuwe schoenen, zwarte pumps met een lage blokhak, en met akelige inkepingen aan de onderkant waarin de grindsteentjes van de oprit bleven steken. Op mijn eigen begrafenis zouden verstandige schoenen uit den boze zijn. Ik wilde geen bamboekist maar een lijkwade waarin ik makkelijk verbrand kon worden. En ik zou geen kinderen hebben die boven hun marsepeinkasteeltjes treurden omdat ik ze dat leed wilde besparen, nee, geen van mijn kinderen zou ooit wees worden omdat ze in de eerste plaats nooit zouden bestaan.

We hadden een liedje van David Bowie gekozen. De medewerker van het uitvaartcentrum had per ongeluk een liveversie gedownload, en toen het liedje ophield hoorden we een daverend applaus van een onzichtbaar publiek. Een jeugdvriend van mijn vader, die ik niet eerder had ontmoet, las een gedicht voor van Lubbert. Mijn moeder en ik staken een kaars aan; haar broer, onze oom, speelde iets op zijn gitaar. Zuster gaf

ten slotte een speech over haar nieuwe tatoeage, die ze als eerbetoon aan onze vader had laten zetten. Het was een atalanta op haar rechterschouder. Nog niet genezen, waarschuwde ze, voordat ze hem aan het einde van haar speech aan ons liet zien. Vage kennissen huilden.

Oh no, not me, I never lost control...

Vanachter het gordijn, dat het uitzicht op de begraafplaats verhulde, kroop een wezel het podium op. Hij duikelde langs het spreekgestoelte, langs de voeten van mijn Zuster die over haar tatoeage vertelde, en liet zijn kleine tandjes zien. Het was een lelijk dier. Zijn nek was buitenproportioneel lang, alsof hij er van nature om vroeg om gewurgd te worden. Niemand zag hem behalve ik.

Het was een mooie dag, nu ik er weer over nadenk, er was geeneens recessie of oorlog. De bloemen op de begraafplaats roken heel zoet. De bijen moeten geschrans hebben als bezetenen. Ja, het was een bijzonder mooie dag, voor de rest van de wereld.

Na de ceremonie had mijn moeder naar de bamboehouten kist geklauwd. Niet weggaan, riep ze, blijf nog even, nog heel even, je mag nog niet weg. Iedereen wist dat de kist leeg was en de mensen die ons niet goed kenden grepen mij en mijn Zuster vast en zeiden: het komt goed, het komt goed. Mijn moeder kreeg een glaasje wijn aangeboden. Het marsepeinkasteeltje sloeg ze over en naarmate de wijn zich in haar bloedbaan vestigde begon ze steeds harder te lachen om niets. Dat was hoe mijn moeder met onge-

mak omging sinds mijn vader was verdwenen: door heel hard te lachen.

Op de uitnodiging voor de uitvaart hadden we expliciet vermeld dat we geen bloemen wilden, maar daar was geen gehoor aan gegeven: de hele receptieruimte stond vol met boeketten. Mijn moeder, inmiddels dronken, opperde om de bloemen in het graf te gooien zodat er ‘tenminste nog iets zou rotten in dat gat’, maar dat vonden Zuster en ik ondankbaar. We legden de helft van de bloemstukken aan de rand van het graf en de andere helft namen we mee naar huis. Ze pasten maar net in de achterbak van de auto en ook dáárom moest mijn moeder hard lachen. Een week lang leek ons huis op de kleedkamer van een belangrijke actrice. Daarna begonnen de bloemen te stinken en gooiden we ze in de gft-bak in de voortuin.

Voor mijn gevoel heb ik een heel lange jeugd gehad, maar ik herinner me er niks van. Ik herinner me punniksets en Franse kastelen en heel veel domme liedjes, maar dat onbevengene dat kinderen hebben, nee, dat herinner ik me niet. En ik spreek niet over mijn jeugd met een toon alsof die tijd zalig was, een soort heilige koortsdroom zonder koorts. Nee, ik heb werkelijk niets met het verleden. In mijn hoofd heb ik alle springkussens lek gebeten. Ik zwijg wanneer er zwangerschappen worden aangekondigd. En in december houd ik mij klein.

Een vriendin van mijn moeder raadde ons een therapeut aan. De betreffende vrouw was gespeciali-

seerd in rouwverwerking en had een eigen praktijk aan huis. Mijn moeder besloot het een kans te geven en daarmee deden Zuster en ik dat automatisch ook, aangezien het een gezinsbehandeling betrof. We gingen erheen op een donderdag tijdens mijn toetsweek, vlak nadat ik mijn laatste toets van het jaar had gemaakt. Het was een wiskundetoets, waar ik een acht voor zou halen. Maar dat hoorde ik pas twee weken later.

De therapeut glimlachte met haar mond dicht toen ze de deur opendeed. We moesten door haar woonkamer lopen om de praktijkruimte te bereiken. Ze had een puberzoon van ongeveer mijn leeftijd, die voor de televisie zat te gamen toen we binnenkwamen. Hij speelde een *first-person shooter* met oorlogsthema. Op het scherm zag ik het lijf van een nazisoldaat uiteenspatten. Zijn dood was vijftig punten waard. *Ughhh* zei zijn gewonde kameraad, voordat de puberzoon hem in zijn hoofd raakte en het personage uit het scherm verdween.

Later, op de datingapps van een later decennium, zou ik veel jongemannen tegenkomen die op hun profiefoto een schietgebaar maakten met hun hand. Sommigen richtten hun hand op de camera, anderen op hun eigen hoofd, maar in hun profieltekst zouden beide types beweren ‘geen gekke wijven’ te zoeken. Maar waar haalden ze het zelfvertrouwen vandaan om een voorkeur uit te drukken? Deze mannen hoorden ofwel op een zwarte lijst van de politie, ofwel op een gesloten afdeling zonder scherpe hoeken of

schoenveters. Desondanks zochten zij liefde.

Koffie of thee? vroeg de rouwtherapeut en mijn Zuster en ik zeiden: Water. Ik ben vergeten wat mijn moeder dronk.

In de spreekkamer stond een tafel met een schaalpje potpourri erop. Aan de ene muur hing een zeefdruk-stillevan van een appel, aan de andere de waterlelies van Monet. We hoefden gelukkig niet over onszelf te praten. In plaats daarvan speelden we een balspel, alhoewel de bal in kwestie meer op een pittenzak leek. Het was de bedoeling dat we de pittenzak over en weer gooiden terwijl we willekeurige woorden uitspraken die de diepste behoeften van onze ziel zouden onthullen. De therapeut deed niet mee, zij was de scheidsrechter. Ik sprak de woorden *knevel*, *borgsom* en *vilein*.

Aan het einde van de sessie voelde alles kunstmatig – mijn stem, mijn schoenen, de wijze waarop ik afscheid nam – en dit betekende, volgens mijn moeder, dat de therapie had gewerkt. We vierden onze overwinning in een sushirestaurant, waar Zuster een paniekaanval kreeg van de bonitovlokken die in haar soep dreven. De vlokken tarten ons, huilde ze, ze bespotten ons omdat papa dood is en wij gewoon doorgaan met leven. Prompt begon mijn moeder weer keihard te lachen, waarop Zuster haar jas aandeed en zei dat ze ons nooit meer wilde zien.

Ze overdreef een beetje, maar zoals het vroeger was, werd het nooit meer. Zuster stopte met haar studie filosofie en ging rechten studeren in een andere

stad, in een andere gemeenschap. Ze trok in bij een dispuuthuis. De andere meiden in het huis droegen haar op om naakt door een gracht te zwemmen; eerder mocht ze haar slaapkamer niet inrichten. Dat heb ik niet van mijn Zuster zelf gehoord, trouwens, ik las het in de krant. Het was regionaal nieuws omdat het voorval, volgens de betreffende verslaggever, zo ongehoorlijk vernederend was. Zelf dacht ik bij het nieuws hoofdzakelijk aan de atalanta, aan het mogelijke risico op infectie dat je loopt als je met een verse wond door een gracht zwemt, en aan de vreselijke dispuutwijven die de betekenis van de tatoeage niet kenden.

Ughhh, zei een stem in mijn hoofd.

Ik had net de brugklas afgerond en wachtte op mijn menstruatie. Mijn moeder nam een troosthond, die wél loops werd, en die mijn moeder niet liet steriliseren omdat ze dat zielig vond. Ook hondenluiers waren uit den boze. Zolang ik thuis woonde zou ik twee keer per jaar in het bloed van een loopse teef staan. En de minnaars van mijn moeder moeten dulden.

De wezel die ik op de begrafenis had gezien, die bleef me bezoeken. Van tijd tot tijd trof ik hem aan op mijn slaapkamer, meestal wanneer ik net uit school kwam en moe was. Ik kon hem niet oproepen of beïnvloeden; hij kwam gewoon langs wanneer hij er zin in had. Hoe onvoorspelbaar zijn komst ook was, het dier leek zich behoorlijk bij me thuis te voelen. Op een dag nam hij zelfs vrienden mee. Met z'n vijven kropen de wezels over mijn kleren, mijn boeken, mijn bed. Ze zongen popliedjes en beten in de voeten van mijn

barbiepoppen, waardoor het leek alsof de poppen tenen hadden. Nadat de wezels langs waren geweest, wikkelde ik mijn poppen – gehavend, waardeloos – in een krant en gooide ze in de vuilnisbak. Wanneer mijn moeder naar de mysterieuze pakketjes vroeg, zei ik dat er bebloede tampons in zaten.

Langzaam vergaten we de schoenmaat van mijn vader.

Tegen de tijd dat ik in de bovenbouw zat, haalde ik al lang geen achten meer. Ik rondde mijn eindexamens af met zesjes en schreef me niet in voor een studie. Een ambitieus meisje was ik geenszins, maar mijn moeder was niettemin apetrots. Om mijn diplomering te vieren wilde ze een cadeau voor me kopen, groot of klein, wat ik maar wilde. Ik koos een digitale fotocamera die ik in een videoclip had gezien. In de betreffende clip begonnen alle meisjes, die aanvankelijk nog in de luwte stonden, heel sexy te dansen toen de camera tevoorschijn kwam. Tegen die verleiding was ik niet bestand. Ook ik wilde een voorgrondmeisje zijn.

Ik was zeventien, eenzaam en boos. Ik was bang dat ik mijn puberteit had verkwist aan rouw en andere donkere dingen. Nog even en mijn meisjesfiguur zou verdwijnen in striaescheuren en heupdeuken. Al het gladde zou uit mij slijten en op den duur vervangen worden door iets anders, iets onbekends. Daar was ik nog niet klaar voor. Ik wilde mijn meisjesfiguur vasthouden zo lang als ik kon, alsook de identiteit die erbij hoorde. Ik wilde geen stembus bezoeken,

geen premie betalen, geen cv-ketel bezitten. Ik wilde de politie niet vrezen omdat ik te oud was voor bureau Halt. Ik wilde afgebladderde nagellak dragen en dansjes verzinnen. Ik wilde jong zijn en roekeloos en wild. De toekomst, met al haar lelijke verplichtingen, moest zo lang mogelijk worden uitgesteld.

Als je later groot bent zul je een goede man moeten vinden, zei mijn moeder, zodat je geen dag van je leven hoeft te werken.

Het licht in mijn slaapkamer was fel. Ik trok mijn kleren uit. De knoop van mijn spijkerbroek had een afdruk in mijn huid gemaakt, van een afstand leek het op een atopische ziekte. Ik nam plaats voor mijn spiegel en hield mijn camera vast, met één hand. Mijn duim was net flexibel genoeg om bij het knopje te kunnen.

Een natuurtalent was ik niet. Ik miste de hand-oog-coördinatie om in de spiegel te kijken en mezelf tegelijkertijd voor de lens in beeld te houden. Slechts met de meest onflatterende gezichtsuitdrukkingen slaagde ik erin om een scherpe foto te maken. Ik maakte een foto, was ontevreden en maakte er nog een. En nog een. Ik wilde zwoel zijn, maar ik was niet zoals de meisjes uit de videoclip, niets aan mij was sensueel of vrij.

Nog even en ik zou achttien zijn.

Ik verbond de camera met mijn computer via het kabeltje dat erbij was geleverd. Ik had het nodig om mezelf op een scherm te zien, om mezelf te kunnen bewonderen via de ogen van een ander. Aan de be-

standsgrootte kon ik zien hoeveel ruimte mijn lichaam opnam. Ik was kleiner dan ik aanvankelijk had gedacht en dat troostte me.

Er waren foto's waarop ik geconcentreerd keek, foto's waarop ik pruilde, foto's waarop ik geilheid veinsde en mijn linkerborst vastpakte. Ik was alle vrouwen die ik ooit op televisie had gezien. Aldoor keek de wezel naar me – en zijn vrienden, die keken mee. De grootste van hen, die tevens de leider was, ontblootte zijn tanden en maakte een honend geluid. *Om een sierpaard te zijn moet je eerst een werkpaard worden*, predikte hij in de taal van de lagere wezens.

Zijn kritiek liet mij koud. Ik sloeg alle foto's op in een apart mapje en kopieerde dat naar mijn externe harde schijf, die ik voor de gelegenheid een naam had gegeven. De Zwarte Doos. Het deel van mijzelf waar anderen pas bij zouden kunnen wanneer ik al lang en breed kapot was gesmeten.

Die avond leerde ik dat ik het waard was om een beeld te worden. Ik was trots op mijn lichaam, op hoe poreus en veelzijdig het was. Ik was onder de indruk van mijn lichaam en de geheimen die het bewaarde, beangstigd door de vele mogelijkheden die mijn lichaam behelsde, afgepeigerd door de fantasieën die ik voor mijn lichaam had bedacht en die met elk jaar dat ik ouder werd verder van de werkelijkheid wegraakten.

Ik ontkoppelde de Zwarte Doos van mijn computer. Ik legde hem op een stapel tijdschriften en keerde

terug naar mijn tienerleven, met haar hondenbloed en haar wilde dieren.

Daarna vergat ik de foto's volkomen.

In een van de vijf pelikanen, die tegenwoordig in de vensterbank van mijn keuken staan, zit een klein object. Wat voor object precies, dat weet ik niet, maar als ik het beeldje oppak en heen en weer schudt ratelt er iets vanbinnen. De overige vier pelikanen zijn hol en onschuldig; in hen schudt niets. Ik zou de affronterende pelikaan kunnen stukgooien om zijn inhoud te achterhalen, maar dat zou wreed zijn, zoals lachen om een dier dat pijn heeft of doodgaat – zoals lachen om een dier dat *iets grappigs doet* omdat het pijn heeft of doodgaat.

*Weet je nog? Toen je lichaam nog kinds was maar je
gedachten al volwassen waren?*